

RUDAR

Izhaja trikrat na mesec in sicer vsak prvi, drugi in četrty četrtak v mesecu, z datumom naslednjega dne. Naročnina znaša za celo leto 4 krole, za pol leta 2 kroni in za četrt leta 1 krono. Posamezne številke po 10 vinarjev. Reklamacije so poštnine proste. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravn. je v Trbovljah na Stajerskem.

... Glasilo slovenskih rudarjev ...

C. kr. rudniški okrožni urad v Celju.

Nečemo ravno trditi, da je poslovanje tega urada podobno žegnu svetega Blaža, ki nikomur nič ne škoduje, pa tudi ne koristi, pač pa moramo konstatirati, da izdaleka ni vse tako kakor bi morali biti.

Nidkar na primer ne bomo pozabili s kako vnemo je ta urad šel oziroma posamezni njegovi organi šli na roko ravnateljstvu Trboveljske premogokopne družbe v Hrastniku, Trbovljah in tudi drugod, pri uvedbi dodatka k službenemu redu. Da, smelo trdimo, da je ob tej priliki revirni urad v Celju zavzemal in naravnost očitno zagovarjal enostransko stališče podjetnikov, ne oziraje se na pravcato sužnost, v kateri se nahaja povečini rudarsko delavstvo pri tej družbi.

Omenjati moramo tudi, da revirni urad, kar se tiče rudarske zadrage druge skupine, ob raznih prilikah jaha do smešnosti po nekaterih formalnostih, ki nimajo za vso stvar prav nabenega pomena. Toda dozdeva se nam, da je revirni urad sam prav dobro prepričan o tem, da rudarska zadruga za delavce sploh nima nobenega koristnega pomena. Da pa brezpomembnost zadrage prikriva, vztraja, kakor rečeno, rigorozno na izvrševanju brezpomembnih formalnosti najbrže misleč, da vzbudi na ta način pri rudarjih mnenje, kakor da bi bila zadruga bogve kako važna stvar. Seveda rudarji glede praznote rudarske zadrage navzlic temu ne morejo in ne bodo prišli do drugačnega prepričanja.

Če pa smo že pri natančnem izvrševanju raznih določb v pravih zadrage, ki ima za rudarje toliko pomena, kakor peto kolo pri vozu, tedaj ne moremo drugače, kakor da izrazimo željo, naj revirni urad poleg tega, da zahteva natančno izvrševanje pravil zadrage in

časih celo stvari, ki jih ta pravila niti ne obsegajo ne, vstraja tudi na natančnem izvajanju rudniško policijskih varstvenih predpisov. S tem bi delavcem v resnici veliko koristil. Tukaj torej ima rudniški urad široko polje za delo, in tukaj naj bi vztrajal na izvrševanju tozadevnih predpisov, in sicer ne samo formalno, temveč tudi dejansko. Če bi bilo tako, tedaj bi se prav gotovo marsikatera nesreča preprečila, in kaj je za delavstvo v splošnem najvažnejše, ohranilo bi mu se v veliki meri zdravje, katero se rudarjem na brezvesten način izpodkopava le zaradi izkoriščevalnih težej brezobzirnih kapitalistov.

Da hoče rudniški okrožni urad po vsej sili natveziti rudarski zadrugi neko važnost, ki jo pa v resnici nima, je razvidno tudi iz dejstva, da se rudniški urad sklicuje po nepotrebnem pri vsaki priliki na zadrugo, dočim na primer rudarsko tajništvo skuša zapostavljati. Rudarsko tajništvo je čista od nobene strani odvisna uradna institucija delavcev, ki delavcem koristi mnogokrat veliko več kakor marsikatera državna naprava.

Podjetniki imajo sicer to navado, da prezirajo in nočejo priznavati delavske organizacije in njene institucije, pridejo pa časi, ko podjetniki prav radi organizacijo priznavajo. Sicer pa nasprotovanje podjetnikov razumemo, zakaj ono pohaja iz sovraštva, ki ga goje do vsega, kar je delavskega. Podjetniki namreč dobro vedo, da ima delavstvo v svojih organizacijah in njenih institucijah trdno zaslombo, vedo pa tudi da organizacija in njene institucije delajo vedno na to, da se delavstvu položaj in gnotne razmere zboljšajo, pri čemur pa seveda morajo podjetniki od časa do časa delavcem prepustiti nekaj svojega dobička. Od tod izvira njihovo sovraštvo do delavskih ustanov.

Če pa na podoben način postopa proti delavskim institucijam tudi c. kr. revirni urad, pa utegne pasti nanj sum, da ravna tako na ljubo podjetnikom.

Rudniškemu uradu, ki ima stati nad stranikami, torej nikakor ni potreba in mu tudi ne pristojna, da po zgledu podjetnikov delavske institucije prezira in sovraži.

Kolikor nam je znano, ne zavzemajo vsi rudniški uradi v tem oziru takega stališča, kakor oni v Celju.

Pa tudi drugače ne more rudniški urad v Celju vršiti v polni meri svojo nalogo tako kakor bi jo imel vršiti, Zlasti jezikovna stran mu dela težave.

V okrožju rudniškega urada v Celju govorijo vsi rudarji brez izjeme slovensko, dočim pa pri rudniškem uradu razven nekega brezpomembnega uradnika, ki z delavci ne pride v dotiko, torej tudi za delavce ne prihaja v poštev, niti eden rudniški komisar z rudniškim nadkomisarjem, ki je obenem tudi predstojnik urada ne zna jezika, ki ga govorijo rudarji.

Naš namen gotovo ni, da bi netili narodnostno sovraštvo, temveč hočemo le konstatirati, da mora, ako razmerje voditi in zavajati k enostranskim naziranjem, pri čemer pa delavci trpe. Že pri omenjeni rudarski zadrugi povzroča neznanje jezika prizadetih gospodov delavcem, ki so slučajno delegatje, nepotrebne sitnosti. Vse dopise itd., ki prihajajo na može v izključno nemškem jeziku, je treba prevajati, tolmačiti in tako naprej, letati morajo časih od Poncija do Pelata, preden se dožene, kaj dopis vsebuje.

Res je sicer, da se med rudarji tapatam tudi koga najde, ki je nemščine več, takih pa je le malo in takih še manj, ki bi znali pravilno tolmačiti vsebino takega dopisa, posebno pa uradnega.

LISTEK.

Na potovanju.

Piše V. K.

(Konec.)

Pripovedoval je namreč, kako se v Dalmaciji ubogega kmeta izkorišča. Zato pa smo mi pravoslavni pripadniki — je vzkliknil pop — rešili naše ljudi iz krempljev teh brezvestnih izkoriščevalcev. Ustanovili smo — je nadaljeval naš prav malo pobožni pop — zadružno in kreditno zavodo, v katerih naši kmetje dobe pravo zavetišče. Ničesar jim ni treba riskirati ali žrtvovati. Od denarja, ki si ga izposodijo, prispevajo le z malenkostnimi obrestmi, ker mi z našimi denarnimi zavodi ne špekuliramo, ampak le da vzamemo v zaščito vse naše verske pripadnike.

Pogovor v tem tonu je trajal do Zadra. Mož je udrihal le po kapitalizmu, ravno tako kakor kak socialni demokrat, in sicer le s to razliko, da se ni dotaknil ne vlade, ne katoliških farjev, ki podpirajo vedno vladu, kar velja posebno za Avstrijo.

V Zadru je ta pravoslavni pop izstopil, rekoč, da se pelje v Benkovač na neko zborovanje, na katerem se ima sklepati o ustanovitvi enakega podobnega denarnega zavoda. Jaz pa sem se odpeljal dalje proti Trstu.

KAREL RENNER:

Poljedelec.

Večerni zvonovi zvonijo in z vaškega stolpa se razlegajo njihovi glasovi daleč naokoli, preko polja in travnikov tja do gozda. Vse utihne, vse počiva. Na širokem polju gosposke kmetije, rodovitne od črne, mastne zemlje, se ustavi hlapec in nasloni ob plug ter moli. Spada k družini žlahtnika, katerega dninarji delajo spodaj na travnikih. Tam pa, onkraj nasadov sadnega drevja, kjer postane zemlja pusta in polja ozka, tam je kmet odložil svoje orodje in vzel klobuk v roke, kakor hitro je prišel glas zvona do njega. Ta brni dalje do kamenitih parcel ob robu gozda, kjer žene revnih bajtarjev z bolestno upognjenim hrbtom sadijo krompir — (v najemu imajo oni košček sveta za drag denar od mlinarja, ali vaškega trgovca ali pa od krčmarja).

Notri v gozdu pa pojejo sekire drvarjev; tudi one utihnejo. — — — Pridne roke počivajo. In razno kmečko ljudstvo je to, ki mu večerni zvonovi položijo roke k počitku. Tu so hlapci, ki so brez lastnega ognjišča in jim da službo in streho veliki kmet — nimajo pravice, da bi imeli ženo in otroke. Tu so dninarji in kajžarji, ki imajo sicer lastno ognjišče, izbo, streho, majhen vrt; tam jim doraščajo njihovi otroci. Toda polja, travnika, gozda — tega vsega nimajo; morajo tedaj v hišo imovitih na dnino ali pa gredo v gozd za revno plačilo, da

prehranijo ženo in deco. Tu so tudi pravi in resnični kmetje, ki imajo lišo in posestvo, ravno toliko, da ga lahko z ženo in otroci sami obdelajo. Kar obdelujejo, to je njihova last, toda težko je njihovo življenje, ker morajo toliko plačevati davkarji, upnikom, trgovcu — in vse je tako drago!

To kmečko ljudstvo vidite mnogokrat naslikano: mož ima v roki plug, sekiro, lopato, koso — to je ono kmečko ljudstvo, ki dela.

Toda so še drugi ljudje tam zunaj. Tu je veliki kmet, ki od zore do mraka gospodovalno ukazuje hlapcem, deklam in dninarjem in bi najraje udaril včasih po njih s pipo. Tu je mlinar, katerega mlinski kamen mora imeti skrivno luknjo — kajti ta mlinar kupuje polje za poljem in ga daja v najem; ima venomer knjigo v rokah in zapisuje, kar so mu ljudje dolžni. Tu je bogati trgovec, ki kupčuje s poljskimi pridelki in živino, in se vedno zadovoljno muza, ko vzame v roke debelo listnico. Tu je oskrbnik, ki hodi vedno v škornjih; v levem škornju nosi palčko. Tu je grajščak; ta nosi najraje lakirane čevlje z ostrogami in najraje časih vščipne kako dekle za lice, če ne nosi pasjega biča ali nima na ramah lovske puške.

Tudi to je ljudstvo na deželi — toda to je gosposko ljudstvo. Če se jih naslika, se jih najbolje označi s pipo, palčko, pasjim bičem, lovske puške ali z debelo listnico v roki. Gospoda na deželi so lastniki velikih zemljišč, travnikov, gozdov, itd.; delajo pa tam zanje

V rudnikih se dogaja toliko nezgod in drugih reči kakor v nobeni drugi industriji, preiskave in zasliševanja so na dnevnem redu. Tukaj se zopet pojavlja tisto večno tolmačenje in prevajanje, kar zbuja nad celotnim uradovanjem pri opazovalcu le ironično sočutje.

Toda stvar ni tako enostavna kakor je na prvi pogled videti, posebno ker je vsakemu izkušenemu človeku znano, da skušajo rudniški ravnatelji kakor tudi vsi drugi vodilni in nadzorovalni organi, otrsati se odgovornosti in kazni pri vsaki priliki, posebno pa v nezgodnih slučajih skušajo zvaliti vselej vso krivdo na delavce, ki pa ne morejo tako izpovedati oziroma se zagovarjati napram rudniškim komisarjem, kakor bi bilo treba, ker jih komisar ne razume. Izpraševanje se vrši torej potom tolmača večinoma v navzočnosti kakega višjega delavčevega predstojnika. Ta in ako jih je navzočih več, znajo vsi nemško. In komur so razmere znane, ta ve, da se da ob takih prilikah veliko bodisi zasukati, vtajiti ali drugače tolmačiti, logično je torej, da v takih razmerah nele da ne pride delavčeva izjava do veljave, temveč godi in povzroča se mu lahko na indirektnen način škodo s tem, da se vali vsa krivda na njega. Vemo, da je dosti takih montanskih uradniških moči na razpolago, ki bi se kar se tiče jezika lahko z rudarji potrebno pomenili, dočim bi bilo za sedanje gospode v Celju, še dosti prostora drugod, kjer bi bili gotovo lahko na svojem mestu. Da pa merodajni krogí nameščajo uradnike pri revirnih uradih v krajih, kjer niso pri njihovih morebitnih zmogljivostih na mestu, nam ne gre v glavo.

Sodimo, tako nam vsaj pravi naš skromni čut, da niso rudniki in rudarji v njih zaradi uradnikov, temveč da so revirni urad in njega uradniki zaradi rudnikov in rudarjev tukaj.

Omenili smo vse to, ker imamo le praktično stran in tudi koristi rudarjev pred seboj. V razmerah kakršne vladajo v celjskem okrožju rudniškega urada sedaj, je pač lahko umljivo, da se v delavskih stvareh prepogostoma rode pristranski nazori in pristransko ravnanje seveda le v prid rudniškemu oderuhom. Sicer pa je tudi javna tajnost, da se ob raznih nedostatkih v rudnikih in pregreških, ki jih zakrivate razni upraviteljski organi, prerado eno oko zatise, in če ni drugače, časih tudi obe očesi.

Kako se že pravi? — Vrana vrani očesa ne izkljuje.

Za rudarje je pač najboljšo, da se ne zanašajo ne na rudarsko zadrugo ne na koga drugega, temveč edinole na svojo strokovno organizacijo, v kateri počiva moč, brez katere ne bo pomagal ne Peter ne Pavel. Kjer je moč, tam je pravica.

Naš četrti unijski zbor.

(Konec.)

Sodrug Löffler pravi, da rudarji na vseh deželnih in mednarodnih kongresih že od leta 1890., vedno zahtevajo uvedbo minimalne plače in v dosego tega cilja vedno apelirajo na indiferentno maso. Na Angleškem se je ta ideja že vresničila, tudi Angleži še ne bi bili tako daleč, ako ne bi imeli močne organizacije, brez katere bi tudi sedanji tamkaj veljavni zakon o minimalnih plačah v rudništvu ne bi imel potrebnega učinka. **Brez organizacije ni in ne bo nobene minimalne plače.** In ker so v poglavitnem naši indiferentni (neorganizirani) sotovariši krivi tega, da nimamo česa nam treba, je naša dolžnost, da vzdramimo te sotovariše iz njihove malodušne malomarnosti.

Pri nas v Nemčiji pravi govornik, imamo kolinsko industrijo zadevajoči zakon, ki govori tudi o mezdah pogodbah v tej stroki. Tamkajšnji podjetniki so hoteli sklepati mezdne pogodbe le z neorganiziranimi oziroma indiferentnimi delavci, ker so vedeli, da bi v tem slučaju sami diktirati, kar bi hoteli. To se je seveda preprečilo.

Boj, ki smo ga v srednji Nemčiji (rjav premog) lansko leto vodili je slonel na temeljni zahtevi po uvedbi minimalne plače, a smo ga merali po preteku 14dnevnega boja prekiniti. Letos smo imeli boj v Rurskem okrožju, ki je veljal štiri milijone mark, pri tem boju niso bili podjetniki močnejši in niso premagali podjetniki rudarje, temveč vladajoča nezavednost med indiferentnimi rudarji je bilo tisto, ki je bilo močnejše in je premagalo bojujoče zavedne rudarje.

Iz tega se lahko razvidi, kakšna moč delavstva in kolikšna sredstva so za take boje potrebna. Sicer pa predlog sodruga Brde sam tudi apelira na rudarje.

Sodrug Ebert je v svojem končnem govoru dejal, da se je zakon o minimalnih plačah na Angleškem ustvaril pod pritiskom velikanške stavke. Nadalje trajajo še boji za izvedbo določbe tega zakona v tem smislu kakor to

žele imeti rudarji, ki še ne bodo tako kmalu končani. Moč strokovne organizacije angleških rudarjev pa jamči za to, da se bodo posamezne določbe tega zakona izvajale v prid in korist delavcev. Zakon je sklenjen za tri leta in se bo tekom tega časa gotovo skušalo ga z boljšim nadomestiti.

Oglejmo si nekoliko razmere v Avstriji! Kakšen učinkujoči vpliv imajo velike akcije, če ni organizacija dovolj močna? Ako opazujemo mezano pogodbo, ki obstoja na Ostravskem, ki ni sicer najboljša, vendar na ako bi bila organizacija dosti močna, bi služila lahko kot podlaga drugim pogodbam. Ravno z ozirom na Ostravo bi bilo prikladno tozadevno premišljevanje in se zanašati manj na velike akcije. Velike akcije pridejo ob svojem času same od sebe na vrsto.

Pri glasovanju je bila resolucija, ki in kakor jo je predlagal poročevalec enoglasno sprejeta.

Nezgodno zavarovanje za rudarje.

O tej točki poroča sodrug Jarolim, ki najpoprej poda kratek pregled tozadevne važne zahteve rudarjev. Rudarji so takrat, ko je bila predložena Körberjeva predloga giede socialnega zavarovanja zastopali stališče, da se tudi nje uvrsti v splošno zavarovanje proti nezgodam. Vresničenje socialnega zavarovanja se pa že dolga leta zavlakuje in sicer tako, da tudi sedaj ni upati, da bi se ta problem v doglednem času rešil.

Uvažujoč dejstvo, da bo poteklo še precej let, preden se socialno zavarovanje uvede, je Unija zahtevala, naj se že sedaj prikloni rudarje obstoječim teritorialnim zavarovalnicam proti nezgodam. To zahtevo so socialno demokratični poslanci podprli na ta način, da so v državnem zboru v tem smislu vložili tozadevni predlog. Predlog je imel ta uspeh, da se je vlada odločila posebej za rudarje uvesti nezgodno zavarovanje, ki bi slonelo na temelju poklicnih zadrug. Vlada je izjavila, da v tem smislu v kratkem predloži tozadevni zakonski načrt. Sedaj je situacija za nas popolnoma drugačna. Ali naj zavzamemo z ozirom na vladno namero nasprotno stališče? Mi smo v principu gotovo za to, da se uvrsti rudarje v splošno nezgodno zavarovanje, ker se nam pa sedaj nezgodno zavarovanje četa, bo v interesu rudarjev, ako bomo delali v tej smeri, da se, če ni drugače, vsaj v tej obliki

Vsak zaveden rudar mora biti član strokovne organizacije.

drugi. Gospoda ne živi od dela svojih rok, temveč od ukazovanja in prejemanja denarja.

Gospoda ima ravne hrbte, trde tilnike in visoke nosove in prevzetno odzdravlja, če gre delavsko ljudstvo dežele plašno mimo s svojimi od dela upognjenimi hrbti in od skrbi povešenimi ter ponižno pozdravlja.

Je pač na deželi dvojno ljudstvo!

Eno ima orodje dela v roki, drugo pa orodje ukazovanja in gospodstva. Eno samo dela in pridela ljudstvu kruha, mesa, sočivja, les z lastne roke v potu svojega obraza, in njemu rodi zemlja osat in trnje — drugo ljudstvo poveljuje tujim ljudem pri delu in poveljevanje mu prinaša zlato in bankovce.

Kmetje! Ozrite se sedaj po svojem kraju! Našli boste v velikih in bogatih krajih, da nastopa gospoda, ki je v občini v prvem yolilnem razredu, povsod politično kot agrarna in ima v svojem kraju vso moč v rokah. Ne govorite o drugem kakor o ceni živine in pridelkov, gledajo vsak dan v časnike, kako visoke so cene na borzi in slednjič imajo poljedelsko in mlekarstvo zadrugo v svojih rokah in upravljajo rajfajznovke. V občinskem gozdu gospodarijo in drvarijo po svoji volji ter grozijo revnemu kmetiču in kajžarju — ki pobira dračje v gozdu, da bi ga nesel domov — najraje z ječo. Oni imajo lov v zakupu in prežijo, ali ne »krade« kdo izmed revežev divjačino. Najraje delijo občinska zemljišča med seboj, mali kmeti pa odidejo z dolgim nosom. Sedijo v občinskem in okrajnem cestnem odboru in si razdeljujejo

med seboj dovažanje kamnja za ceste, čeravno bi imeli mali pač bolj potrebovati ta postranski zaslužek. Sedijo v okrajnem svetu za reveže in nahrulijo obubožanega malega kmeta, postarane dninarja in hlapca, ako prosi podpore. V cekvi celo sedijo spredaj v klopih, dočil mali stojijo na hodnikih vmes. V gostilni pa mavšlajo in kvartajo v posebnih sobah in ne vidijo radi, če se tudi dninarji zunaj zabavajo s kartami. Razburjen pa je tak agrarec, če si lep kajžarski fant ali celo hlapec pridobi srce njegove hčerke. Kajti ona je — tako pravi — rojena za kaj boljšega! Boljšega nego — morati na delo!

Tako je v velikih krajih bogatih pokrajin. Seveda, drugod je zopet vse drugače. So kraji, kjer so nekateri plemenitaški veleposestniki pred nekoliko sto leti odvzeli kmetu skoraj vso rodovitno zemljo, kjer ni ostalo vasem nič, razur revščine. Tam je tudi najbogatejši še ubog, težko delajoč kmet. Tam ima gosposka lov in njeni uradniki v njenem imenu vsem ukazujejo. To so kraji kakor kneževina Schwarzenberška v Češkem Lesu. Tam ni malih, srednjih, velikih in največjih, kakor pri piščalih orgelj v cerkvi, tam služijo mnogi tisoči najmanjših posestnikov enemu samemu posestniku-velikanu, tam je samo delavsko ljudstvo in nobenega gosposkega ljudstva več, temveč samo poedini gospodje. Tam je pač izkoriščanje velikansko in vnebovpijoče!

Kako je postalo tako?

Kdo je zemljo tako razdelil? Kajti, ali ni

mar res, ljubi kmetje, da socialisti hočejo deliti!? Nasprotno! Dandanes je že deljeno toda slabo in krivično.

V časih pravice orožja in premoči, v časih vojske je plemstvo nasilno, z mečem v roki, zasedlo deželo in odvzelo kmetom zemljišča. Veleposestvo naših dnij sloni zgodovinsko večinoma na ropu kmečkih posestev. Grajščaki so oddajali kmetije podložnim kmetom po svoji volji v celoti, ali pa razdeležene na dva ali štiri dele. Često se je dogajalo, da je grajščak pregnal prostega kmeta iz hiše in mu odvzel posestvo. Še-le od leta 1848. imamo splošno v Avstriji prosto zemljiško posestvo. Do takrat pa je bila zgodovina zemljiškega posestva en sam, stoletja trajajoč rop kmečke lastnine!

In po l. 1848, so kmete oprostili, toda niso jim vrnili zemlje, temveč vknjižili staro krivico v zemljiške knjige in imenovali jo odslej zakon in pravico!

V nadaljnjih 60. letih je marsikak priden kmet po nesreči ali pomanjkanju denarnih sredstev izgubil hišo in kmetijo in marsikak oderuh ali ljubljeneč sreče si je pridobil posestva. Njegov dediči so zapisani v zemljiški knjigi in so »poštenjaki«, dočim so otroke onih pridnih kmetov vrgli na cesto, da nimajo od vseh lepot sveta nič kakor samo romarsko palico! Tako so delili!

»Meni polen skedenj, tebi urne noge; meni bogat plen, tebi ceste prah!«

(Dalje.)

uvede. Ne, mi ne smemo biti tisti, ki bi delali kake ovire, nasprotno, naša dolžnost je, da pri celi zadevi sodelujemo, da rudarji tudi v tej obliki ne bodo oškodovani. Kakor rečeno, preden se bo socialno zavarovanje uresničilo, bo poteklo še precej let, toda klaverne razmere, ki vladajo pri bratovskih skladnicah, vevajo nam in tudi vladi, da se tozadevne potrebne reforme v najkrajšem času izvrše. V slučaju uvedbe zavarovanja rudarjev proti nezgodam, se bratovskim skladnicam pridobi znatnega olajšanja, eni petini naših invalidov pa zagotovimo neugodno rento.

Nato utemeljuje govornik naslednjo resolucijo:

»Četrtni unijski zbor avstrijskih rudarjev pričakuje, da se bo z vresničenjem socialnega zavarovanja obenem tudi temeljito zboljšalo sedaj obstoječe razmere, ki se tičejo zavarovanja rudarjev z ozirom na starost in invaliditeto. Ker pa je reforma zavarovanja za rudarje v tesni zvezi z izvedbo socialnega zavarovanja, smatra unijski zbor za neobhodno potrebno, da se socialno zavarovanje čim preje uveljavi. Unijski zbor vled tega najodločneje protestira proti zavlačevanju socialnega zavarovanja od strani vlade kakor tudi meščanskih strank. Z ozirom na vse te okolnosti zahteva unijski zbor, da se socialno zavarovanje čim preje uresniči, tudi radi tega, da se za nadalje nevzdržljive razmere pri bratovskih skladnicah končno odstranijo. Poleg tega unijski zbor pozivlja vlado, naj zakonske predloge, ki jih je napovedala glede nezgodnega zavarovanja rudarjev, predloži državnemu zboru v posvetovanje in sklepanje.«

Prelagana resolucija je bila brez debate enoglasno sprejeta.

Volitev predstojništva.

Sodrug Riegel kot poročevalec komisije za predlaganje, priporoča v izvolitev sledečih sodrugov: Anton Jarolim, predsednik; Franc Ebert, predsednikov namestnik; kot člane ožjega predstojništva: Franc Lustig, Jakob Vrba, namestnik, Adalbert Kaupa, Vinko Grübl, nam., Anton Dvořák, Franc Trnka, nam. Za Falknovski revir: Adolf Pohl-Falknov, Franc Grundl-Chodov, nam. Za Niřanski revir: Josef Klement — Niřani, Josef Jelinek — Niřani, nam. Za revir severnih planinskih dežel: Ivan Zwanzger — Ljubno, Avgust Šaflehner — Fonsdorf, nam. Za revir južnih planinskih dežel: Melhior Čobal — Zagorje, Ignacij Siter — Trbovlje, nam. Za Moravsko Ostravski revir: Vojtech Brda — Moravska Ostrava, Alojzij Bonček — Orlovo, nam. Za Galicijo: Ivan Šlam — Jaworzno, Franc Rezdych — Siersza, nam. Kot revizorje: Franc Sretr, Franc Setmacher in Anton Pillmayer.

Predlagana kandidatna lista je bila sprejeta enoglasno.

Državnega poslanca sodruga Peter Cingerja se enoglasno izvoli za častnega predsednika.

Na predlog sodruga Pohla se sklene, izdati tiskano poročilo stenografičnega zapisnika o unijskem zboru.

Ker je bil dnevni red izčrpan, zaključi predsednik s primernim nagovorom, v katerem je navzoče pozival na novo delo, med živahnim pritrdjevanjem unijski zbor.

Tekmovanje za balkanski trg.

Dočim so v pričetku balkanske vojne nadnadni vojni uspehi balkanskih zaveznikov začudili ves svet, je stopilo sedaj v ospredje interesno vprašanje o porazdelitvi vojnega plena. To je sedaj najnovejši preobrat v orijental-skem vprašanju. Da hočeta imeti pri tem tudi Avstrija in Rusija važno besedo, je naravno. Obe velesili sta v trgovinskem ozirom v marsičem naravnost konkurentinji na Balkanu in razume se, da hočeta z vsemi sredstvi varovati svoje interese. O veliki važnosti trgovinskih zvez med balkanskimi državami ter Avstrijo in Rusijo naj pričajo poslednje številke. Kar se tiče Avstrije, znaša njen celokupni trgovinski promet, kakor ga izkazuje trgovinsko ministrstvo za leto 1911 z deželami na Balkanu naslednje vsote: Bolgarija 38,286.500 K, Grška

29,594.500 K, Črnagora 3,166.500 K, Rumunska 169,783.000 K, Srbija 41,972.000 K, Turčija 156,097.500 K, skupaj 438,900.000 K.

Iz tega je razvidno, da znaša vsota trgovinskega prometa med Avstrijo in balkanskimi državami skoraj pol milijarde. Od tega odpade pa na Turčijo in Rumunijo skoraj tri četrtine cele vsote. Če primerjamo zgorajšnjo vsoto z ono celokupnega avstrijskega trgovinskega prometa, ki se ceni na K 2,251,060.000, znaša zgorajšnja vsota približno peti del celega avstrijskega trgovinskega prometa.

Uvoz iz balkanskih držav v Avstrijo, oziroma izvoz na Balkan, se pa izraža v naslednjih številkah in sicer:

	Uvoz v Avstrijo:	Izvoz iz Avstrije:
Bolgarska . . .	10.432.000	27.854.500
Grška	16.572.800	13.021.700
Črnagora	958.500	2.208.000
Rumunska	65.645.600	104.137.400
Srbija	10.473.600	31.498.400
Turčija	50.665.600	105.431.900
Skupaj	154.748.100	284.151.900

Izvemši Grške, je izvoz iz Avstrije na Balkan mnogo večji, kakor pa uvoz, deloma za polovico — Turčija in Črnagora — da, še celo trikrat večji — Srbija. Znaša skupaj približno eno četrtino vsega izvoza, ki ga efektuirajo vse države skupaj na balkanskem polotoku, ki znaša sedaj približno 1 milijardo in 240 milijonov kron. Nasprotno pa prodajo balkanske države Avstriji približno eno šestinko od svojih izdelkov — skupni njihov izvoz znaša pa eno milijardo.

Glede trgovinskega prometa Rusije z balkanskimi državami podamo naslednje številke:

	Uvoz v Rusijo:	Izvoz iz Rusije:
Bolgarska . . .	240.000	5.420.000
Grška	1.200.000	22.000.000
Črnagora	—	—
Rumunska	4.000.000	32.000.000
Srbija	11.200	1.458.400
Turčija	10.400.000	59.300.000
Skupaj	15.851.200	120.178.400

Dočim Črna gora za rusko trgovino sploh ne pride v poštev, so udeležene Grška, Rumunska in posebno Turčija z velikimi vsotami, posebno pa še Bolgarija in Srbija glede svojega uvoza v Rusijo.

Promet Rusije z Balkanom znaša 136,029.600 kron, torej komaj četrtinko avstrijskega trgovinskega prometa, toda pomisliti je, da so si narodi na Balkanu po krvi in veri v najožjem sorodstvu z Rusijo in zgodovina nas uči, da tudi te okoliščine pridejo zelo v poštev, in bo imela pri reviziji balkanskega zeniljevida seveda Rusija odločilno besedo. S pametno politiko si je tudi znala vedno varovati izjemno ugodno pozicijo.

Našim funkcionarjem v uvaževanje.

Samo le še malo tednov imamo pred seboj in tekoče leto bo pri kraju. Kakor vsaka korporacija, zaključi tudi Unija rudarjev avstrijskih vselej ob koncu leta poročilo o svojem delovanju. Vse poslovne knjige se morajo iznova naložiti, in k temu spada tudi prenos članov v članske knjige. Člani, ki so svojimi prispevki več kakor šest tednov zaostali, se v prihodnje ne bodo prepisavali. Dolžnost funkcionarjev torej je, vse člane, ki so s svojimi prispevki zaostali, opozoriti, da zaostanke do konca leta poravnajo.

Na podlagi sklepov, storjenih na četrtm unijskem zboru, stopijo z dnem 1. januarja 1913 v upravi Unije nekatere izpremembe v veljavo. In ne samo, da se na novo uredijo poslovne knjige v centrali, temveč predručiti bo treba potrebne formularje za blagajnike (vplačevalne pole, obračunske pole itd.) Zato naj skušajo funkcionarji, posebno pa blagajniki ukreniti vse potrebno, da se bodo do 30. decembra 1912 vsi obračuni, tudi za mesec december, nahajali v rokah centrale. Vse podružnice in vplačevalnice, ki bodo obračunale po 30. decembru, se bodo izkazale v strokovnem listu z zaostanki.

Vsi funkcionarji oziroma blagajniki so dolžni skrbeti za to, da se vplača zaostale prispevke in obračun za december s starimi znamkami vred za leto 1912, najdalje do 30. decembra centrali vpošlje. Istočasno morajo blagajniki poskrbeti, da se nove znamke pravočasno naroče, da ne bo vplačevanje prispevkov po 1. januarju zadrževano. Za naročbe novih znamk naj se porabijo za to določeni tiskani listki kakor dosedaj.

Načelstvo.

Gospodarski pregled.

Produkcija premoga v Avstriji.

September 1912.

Produkcija premoga v Avstriji je narasla v tem mesecu napram septembru lanskega leta, za okroglih 480.000 meterskih stotov kamnitega in 840.000 meterskih stotov rjavega premoga. Od začetka tekočega leta je produkcija premoga v Avstriji, narasla za 166 milijonov meterskih stotov, od katerih odpade na kamniti premog 881 in rjavi premog 779 milijonov meterskih stotov. Sploh je sedanja produkcija največja, ki jo je bilo zaznamovati v minulih petih letih prekaša namreč celo produkcijo leta 1908, ko je v prvih treh četrtletjih znašala produkcija 307 milijonov meterskih stotov.

V posameznih revirjih je bilo izvažanje (Förderung) oziroma produkcija naslednja:

Kamniti premog	1912 miljonov	1911 meterskih stotov
Ostrava	7.47	7.24
Rosice	0.37	0.40
Kladno	2.02	2.17
Pezen	1.05	1.11
Šaclar	0.36	0.36
Galicija	1.67	1.43
Ostali revirji	0.12	0.12
September	13.05	12.57
Napram prejšnjemu letu	+ 0.48	+ 0.78

Rjavi premog	1912 miljonov	1911 meterskih stotov
Mostec	15.18	14.45
Falknov	3.27	3.11
Wolfsegg	0.31	0.32
Ljubno	0.83	0.84
Vojtsberg	0.65	0.64
Trbovlje	0.85	0.89
Istra	0.23	0.22
Galicija	0.02	0.01
Ostale sudetske dežele	0.25	0.22
Ostale planinske dežele	0.57	0.32
September	22.16	21.32
Napram prejšnjemu letu	+ 0.84	+ 0.20

Dosedanja produkcija tekočega leta (januar do všteti september) kamnitega in rjavega premoga je v primeri s produkcijo v istem času lanskega leta naslednja:

	1912 miljonov	1911 meterskih stotov
Kamniti premog	116.56	107.75
Napram prejšnjemu letu	+ 8.81	+ 4.51
Rjavi premog	194.90	187.11
Napram prejšnjemu letu	+ 7.97	+ 3.13
Skupaj	311.46	294.86
Napram prejšnjemu letu	+ 16.60	+ 7.64

V Čeških revirjih se je producirala naslednja množina.

Rjavi premog	1912 miljonov	1911 meterskih stotov
Mostec	131.61	126.92
Falknov	28.68	27.56
Januar-September	160.84	154.49
Napram prejšnjemu letu	+ 5.80	+ 0.06
Kamniti premog		
Kladno	19.94	19.95
Pízen	9.88	9.59
Šaclar	3.04	3.21
Januar-September	32.86	32.70
Napram prejšnjemu letu	+ 0.11	+ 0.29

Tudi produkcija briketov in koksa je v zgoraj navedeni poročilni dobi znatno narasla.

Dopisi.

Volitve volilnih mož v bratovsko skladnico v Trbovljah. V nedeljo dne 1. decembra t. l. so se vršile v Trbovljah volitve volilnih mož, pri katerih so na celi črti zmagali kandidati, ki so jih postavili delavski zaupniki s strokovno organizacijo rudarjev. Naši sodruzi, ki so v posameznih okrožjih bili izvoljeni, so:

Zapadno okrožje: Jazbec Ivan, Topolšek Anton, Zaman Martin, Pelko Anton, Pirnat Martin, Mozetič Anton, Groblar Peter, Kilar Franc, Alič Anton, Kolšek Ivan I., Polanc Ivan, Krajšek Franc, Papež Franc, Podpečnik Jožef, Klenovšek Jakob II., Kauf Alojzij, Godec Anton, Flere Matevž, Draksler Blaž, Marin Ludvik, Mrežar Anton in Sinkovc Alojzij.

Za prvo vzhodno okrožje: Trautnik Avgust, Učakar Jože, Ratajc Martin, Korinšek Martin, Podmenik Martin, Cestnik Anton, Pavelšek Karol, Merzelj Gašpar, Jazbinšek Andrej, Melanšek Jernej, Gradišek Franc in Drobež Primož.

Za drugo vzhodno okrožje: Majdič Florjan, Kolenc Ludvik, Gosak Peter, Kuhar Aleksander II., Pintar Franc, Gracar Jožef, Hrovat Marko, Ajnik Franc in Hrušovar Anton.

Za strojni obrat: Mastnak Franc.

Za obrat na dnevu: Hočevar Maks, Ravnikar Jože, Bizjak Ivan in Dimnik Martin.

Za pralnico in Savski rov: Grma Rudolf, Dečman Tomaž, Prislan Franc, Pajer Anton, Kisavec Jožef, Predovnik Ivan, Gornik Leopold in Kovačič Alojzij.

Za delavce na Doberni: Pečnik Alojzij, Alič Franc I., Mlakar Martin, Jamšek Matevž, Marin Ivan, Bočko Alojzij, Habjan Blaž, Adamlje Fran, Lukač Franc, Kerin Alojzij, Zupan Michael, Barbej Pavel, Brinovar Franc, Pavšar Franc in Karlovšek Franc.

To so torej možje, ki bodo za prihodnje dve leti tvorili občni zbor bratovske skladnice in iz svoje srede izvolili odbor. Prepričani smo, da bodo ti možje pri vsaki priliki, bodisi pri občnih zborih, bodisi v odboru bratovske skladnice interese svojih sotovarišev vsikdar po svoji najboljši vesti zagovarjali in zastopali. Po izidu teh volitev je zagotovljeno, da se bodo prizadevanja glede zboljšanja penzije nadaljevala toliko časa, dokler se ne ustreže opravičenim željam in resničnim potrebam delavstva.

K volitvam samim bi bilo pripomniti, da se je pazniško osebje razen na pralnici, v posameznih okrožjih kolikor toliko zadržalo tako, da od strani delavstva ni bilo slišati nobenih pritožb. Na pralnici pa so bili gospodje s svojim obratnim vodjo Pičem drugega mnenja, odlikovali so se namreč v tem, da so postavili svoje lastne klerikalne kandidate, za katere so strastno agitirali. Pripominjamo, da so pri predzadnjih volitvah na pralnici bili res izvoljeni klerikalni možje, med katerimi se je v svoji funkcijski dobi žalostnega spomina, posebno odlikoval paznik Božič, ki je s svojim vedenjem pri občnih zborih marsikaj pokvaril in preprečil, kar bi bilo v korist delavcem. Sedaj pa je Božičeve slave konec. Pri sedanjih volitvah so klerikalci navzlic hudi agitaciji in pritisku na delavstvo — pogoreli. To je bilo tudi vzrok, da je potem, ko se je izid volitev razglasil, zavlada med klerikalnimi kolovodji na pralnici velikanska poparjenost. Vest, da so propadli, je imela učinek, kot bi med nje strela udarila z jasnega neba, toda pomagala jim vsa osupnjenost ni nič, težkoma so to grenkobo pogoltnili do zadnje kapljice, in sram je bilo jih svoje prejšnje bahavosti.

Pa čudno, da se je morala ta neprilika pripetiti ravno na pralnici, kjer so nekateri izmed gospodov s svojim obratnim vodjo vred pri pretežni večini delavstva na jako slabem glasu. Ej, gospodje, katerih se tiče, namesto da bi delavstvu kljubovali, bo boljše, ako boste delali prihodnjič pokoro.

Razne vesti.

Rudniška katastrofa na južnem Francoskem. V noči na 24. november t. l. se je pripetila v rudniku v Saint Martin de Valgualques strašna nesreča. V globočini 260 metrov se je ob 1. po polnoči vnel premogovni prah, kar je povzročilo eksplozijo, katere žrtev je postal 24 rudarjev. In gotovo bi bila nesreča še veliko večja, če ne bi moštvo, nahajajoče se v jami, ker je bil »ših« končan, ravno odhajalo. V jami se je nahajalo še 38 mož, od katerih se jih je 14 rešilo. Prvi oddelek rešilnega moštva je naletel na 12 trupel, ki so bila stlačena med premogom in lesenim ogradjem. Nekaj trupel ponesrečencev, ki so bila grozno razdejana, so spravili na dan v nedeljo. Trem ponesrečencem je bilo odtrgalo glavo, nekaterim pa so posamezni udje sploh manjkali. Dosedaj so našli 21 trupel, 3 še manjkajo. Vzrok nesreče je bil baje ta, ker je neki delavec pri vrtanju naletel na votlino, ki je bila napolnjena s plinom, in so ga vnele iskre, ki so se kresale pri vrtanju.

Posebno rudarsko šolo so otvorili dne 2. decembra 1912 v Moravski Ostravi. Veliko in krasno poslopje so na slovesen način svojemu namenu izročili. Poleg ravnateljev rudnikov se je udeležilo slavnosti cela vrsta obratnih nadzornikov, zastopniki revirnega urada, rudniškega glavarstva, ministrstva, okrajnega glavarstva, cerkveni urad in številne druge korporacije. Imeli so slavnostne in pozdravne govore, nakar se je popoldne vršil v hotelu »Im-

perial« banket (!-). Mi imamo le eno željo, ki je, da naj bi namreč iz tistega lepega in modernega šolskega poslopja ne prihajali z biriškim in policijskim duhom navdahnjeni hlapeci rudniških kapitalistov, temveč vljudni, inteligentni in modernim nazorom sodobnega časa pristopni pazniki.

Država in rudarstvo. Poleg fabrikacije smodnika itd. se peča naša država tudi z rudarstvom; ima svoje premogovnike, saline in tudi rudnik v Idriji, kjer kopljejo živo srebro, je njena last. Državni proračun za leto 1913 izkazuje 40.700.000 kron potrebščin za državno rudarstvo. Dohodki so proračunjeni na 46.339.000 kron. Za idrijski rudnik n. pr. proračuna izdatke na 3.022.400 kron, v tej postavki je 38.000 kron za zgradbo delavskih hiš. Dohodki tega rudnika so izračunani na 4.085.500 kron. Za rudniško šolo je proračunanih 58.000 kron, za 14.000 K več kakor lani zaradi uvrstitve učiteljstva v višji plačilni razred. Vrše se pogajanja, da prevzame rudniško šolo, ki je edina te vrste v Avstriji, naučna uprava. Vsi v državni upravi stoječi rudniki imajo 6891 delavcev, kojih mezda je proračunana na 8.475.065 kron. Čistega dobička ima torej država 5.639.000 K, kar je vsekakor len znesek.

Atentat na ministrskega predsednika na Španskem. Dne 12. novembra 1912 je izvršil neki Perdinos Serrato Martin na eni izmed glavnih cest španske prestolice Madrid, atentat na ministrskega predsednika Canalejas, na ta način, da je na njega sprožil štiri strele iz samokresa. Canalejas je bil takoj na mestu mrtev. Ustrelil se je tudi atentator.

Razredne delavske organizacije na Balkanu. Sedaj, ko ves svet gleda na Balkan, bo prav, če podamo našim čitateljem nekaj števil o delavskih organizacijah na Balkanu, ki jih posnemamo iz poročila mednarodnega tajništva. Na Grškem je delavsko gibanje še v povojih, zato, ker je tam industrija malo razvita. Kar je delavskega gibanja, je koncentrirano v Atenah. — Na Bolgarskem štejejo delavske organizacije 30.000 članov, od teh jih je največ zidarjev, tiskarjev, mizarjev, kovinarjev, trgovskih uradnikov, pekrov, transportnih in tobačnih delavcev. Centrala je v Sofiji; tajnik je sodrug Dimitrov. — V Srbiji je 7418 organiziranih delavcev. Ta država je pretežno agrarna. Industrija se je šele začela razvijati. Delavske razmere so žalostne. Delovni čas je dolg. V nekaterih krajih delajo do 20 ur na dan. Plače so zelo nizke, v nekaterih krajih zaslužijo le 50 vinarjev na dan. Skoro po celi Srbiji morajo delavci napraviti z gospodarji pogodbo, na šest mesecev do enega leta, po kateri je delavec prisiljen živeti in spati pri podjetniku. Od 36.796 delavcev je 22.269, ki so na hrani pri podjetnikih. Nasprotni nizkim mezdami je življenje zelo drago in sicer zato, ker so davki visoki, ki dosežejo na olju 35.60, na rižu 6.70, na kavi 124, na sladkorju 200 odstotkov. Razen tega je velika brezposelnost. Vzlic vsemu temu naraščajo in se utrjujejo delavske organizacije in socialistična ideja. Stranka in strokovne organizacije imajo svoje skupno glasilo. Leta 1910 se je pričelo gibanje tudi med ženstvom, ki so pričele izdajati svoj list. Najmočnejše so organizacije zidarjev, rudarjev in kovinarjev. Strokovni tajnik je sodrug D. Lapčević. Kakor v Bolgariji, tako se tudi v Srbiji delavske organizacije polagoma razvijajo. Sedaj pa še preti nevarnost, da bo vojna delavskemu gibanju za več let škodovala in strokovne organizacije oslabila, za kar priča tudi spodaj navedeni članek sodruga Dimitrova.

Vojna in položaj bolgarskega delavstva. Sodrugi Dimitrov, centralni tajnik bolgarskih organizacij, opisuje v zasebnem pismu nekemu budimpeštanskemu sodrugu položaj bolgarskega delavstva, ki ga je ustvarila vojna. Dimitrov opisuje položaj delavstva previdno, ker pregleda cenzura vsa zasebna pisma; ali vzlic temu osvetljuje jasno njegovo poročilo razmere, ki vladajo sedaj na Bolgarskem. Sodrugi Dimitrov piše med drugim: Od prvega dne mobilizacije počiva vsako podjetje. Povsod delajo le za armadne potrebščine. Vsi krojači, čevljarji, mizarji in kovači, ki niso bili vpoklicani, kakor tudi delavke, morajo delati v delavnicah za armadno dobavo in v arzenalih. Delati morajo brezplačno, dobivajo le živež. Istočasno z mobilizacijo je bilo razglašeno po vsej deželi ob sedno stanje; najstrožja cenzura vlada nad časniki, zasebnim dopisovanjem, celo nad zasebnimi pogovori po javnih lokalih. Vsak shod je bil prepovedan. Oblasti so zatirale naše strankino glasilo in vse strokovne liste, samo da ne moremo delati proti patriotičnemu razpoloženju, ki je ustvarjalo buržvazno časopisje. Vsako delovanje naših organizacij je onemogočeno, zlasti tudi zato, ker je ostalo od 1000 članov naših strokovnih organizacij komaj 500 članov doma, ki ne dobe seveda nikjer dela. Dolžnost naših strokovnih organizacij je sedaj, da podpira organizirane delavce in delavke, kakor tudi one, katerih možje in sinovi so morali na bojišče. Beda teh delavskih družin je nepopisna.

Njihov položaj poostruje še draginja in bližajoča se zima. Vreča moke, s približno 150 funti, je veljala pred mobilizacijo 20 frankov, sedaj stane 40 frankov. Tako izsesavajo družine onih, ki prelivajo svojo kri na bojišču. Socialno demokratski zastopniki v mestnih svetih niso prej mirovali, dokler niso občine obljubile, da hočejo podpirati družine vojakov. V Sofiji so dovolili v ta namen 500.000 frankov, v Varni 50.000 in v Plovdivu 30.000. Jasno je, da te vsote ne zadostajo in največkrat ne dobe podpor niti oni, katerim so namenjene v prvi vrsti. Strokovne organizacije morajo torej podpirati družine organiziranih delavcev. Ali vse njihovo premoženje znaša le 30.000 frankov, to je pri teh razmerah le kaplja v morje. Pomikanje sredstev občutimo vedno bolj, ker dovažajo z bojišč stotine ranjencev, med katerimi je tudi mnogo sodrugov. Te moramo tudi podpirati, ker je zdravniška pomoč, ki jo uživajo, nezadostna. Kakorkoli naj že poteče vojna, eno je gotovo: delavsko gibanje bo močno razrušeno in pripravljeni smo na velike in težke žrtve.

ta je prijatelj naš pravi,
ki nas krepi,
da smo čvrsti in zdravi!

Želodčni likér „FLORIAN“ ne slabi in ne omami, ampak daje moč in veselje do dela!

Varujte se

ponaredb!

Pristni „FLORIAN“ se dobi edino od Rastlinske destilacije „FLORIAN“ v Ljubljani.

Postavno varovano.

Konsumno društvo rudarjev v Hrastniku

priporoča

svojo bogato zalogo
špecerijskega in manufakturnega blaga, kakor tudi čevlje
za otroke in odrasle.

Vse po jako nizki ceni.

Delavci! Dolžnost Vaša je, da podpirate
svoje podjetje. Član lahko postane vsak.

L. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

